

NR 08/125 SIERPIEŃ 2021

BEZPŁATNY MIESIĘCZNIK

Nakład: 10 000 egz.

ISSN 2299-2790

SILESIA

TRAM NEWS

AKTUALNOŚCI

**Tramwaj wraca
do rudzkiej Goduli**

>>> str. 2

SPACERY PO REGIONIE

Od jaworu do kopalni

>>> str. 6-7

ROZMAITOŚCI

**Blues Bana
zagra
w Internecie**

>>> str. 8

Witaj szkoło!

>>> str. 10

Fot. Marcin Bulanda

Jedźmy razem

Kończą się wakacje, od września uczniowie powrócą do szkół. Długa przerwa w stacjonarnym nauczaniu sprawiła, że tegorocznej inauguracji roku szkolnego towarzyszą wyjątkowe emocje. Udzielają się one wszystkim, także nam. W felietonie pt. Witaj szkoło!, który zamieszczamy na str. 10, Motorniczy dzieli się swoimi refleksjami na temat zachowania młodzieży szkolnej w tramwajach i udziela w tej sprawie kilku ważnych wskazówek.

W sierpniowym wydaniu naszego miesięcznika prezentujemy garść najważniejszych informacji z placów budowy, a że jest o czym pisać mogą się Państwo przekonać na str. 4 i 5. Z satysfakcją odnotowujemy też, że część skomplikowanych robót dobiega już końca. I tak np. na początku września uruchomiona zostanie komunikacja tramwajowa w dzielnicy Godula w Rudzie Śląskiej. Więcej na ten temat piszemy tuż obok.

W bieżącym numerze informujemy również o postępach w modernizacji naszego taboru tramwajowego. Zakład Usługowo Remontowy spółki Tramwaje Śląskie S.A. w Chorzowie zakończył przebudowę ostatniego z serii wagonów typu Pt. Łącznie, spośród dwukierunkowych tramwajów sprowadzonych z Frankfurtu nad Menem, zmodernizowano 10. W wagonach wprowadzono m.in. niskopodłogowy człon środkowy. Jednocześnie trwa gruntowna modernizacja kolejnych wagonów zwanych popularnie Karlikami. W planie mamy modernizację wszystkich 17 eksploatowanych wagonów tego typu.

Na naszych łamach zapowiadamy też kolejną edycję Blues Bany. Pierwszy raz w ośmioletniej historii tego przedsięwzięcia muzycy zagrają bez zgromadzonej publiczności, a koncert z wnętrza tramwaju transmitowany będzie w Internecie. Również Dzień Otwarty Zajezdni Tramwajowej w tym roku nie będzie mógł się odbyć w tradycyjnej formie. Pracujemy nad przygotowaniem atrakcji dla Państwa, a o szczegółach będziemy informować na stronie internetowej www.tramwajeslaskie.eu. Ostatnie dni lata warto wykorzystać na aktywny wypoczynek. Wspólnie z przewodnikiem turystycznym zachęcamy do wyprawy do Jaworzna, w którym zobaczyć można turkusowe zbiorniki wodne w nieczynnym kamieniołomie. Potoczna nazwa tego miejsca to „Malediwy”. Poczujmy się więc jeszcze przez chwilę, jak na egzotycznych wakacjach. Miłej lektury!

Bolesław Knapik
Prezes Zarządu Spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Tramwaj wraca do rudzkiej Goduli

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

Dobiegły końca prace modernizacyjne torowiska tramwajowego w Rudzie Śląskiej Goduli. Nowa infrastruktura została przetestowana, zdała egzamin, więc od 1 września na tory wróci tramwaj.

Pierwszy przejazd techniczny tramwaju torowiskiem zmodernizowanym w ramach zadania „Przebudowa infrastruktury tramwajowej wzdłuż ul. Karola Goduli w Rudzie Śląskiej” odbył się 10 sierpnia, po tym jak generalny wykonawca – firma TOR-KRAK Sp. z o.o. – zgłosił Inżynierowi Kontraktu gotowość do rozpoczęcia procedury odbiorowej. – Komisja odbiorowa przystąpiła do pracy, wskazała generalnemu wykonawcy szereg drobnych poprawek niezbędnych do wykonania przed odbiorem końcowym, a firma TOR-KRAK w kolejnych dniach usunęła wszystkie niedociągnięcia. Drugi przejazd techniczny odbył się już bez najmniejszych przeszkód, dlatego mogliśmy zgłosić do ZTM gotowość do uruchomienia komunikacji tramwajowej na zmodernizowanej infrastrukturze w dzielnicy Godula – wyjaśnia Andrzej Zowada, rzecznik spółki Tramwaje Śląskie S.A. Na dalszym fragmencie linii, po stronie Bytomia, trwa jednak realizacja zadania wzdłuż ul. Frycza Modrzewskiego i na razie nie ma możliwości

uruchomienia linii nr 9 na tym odcinku. Dlatego podjęta została decyzja, żeby tramwaje linii nr 9 nadal kończyły swoje kursy na pętli w Chebziu, a na odcinku od przystanku Chebzie pętla do przystanku Młyn Szombierski będzie kursować linia nr 39, obsługiwana tramwajem dwukierunkowym. Linia nr 39 wystartuje wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego czyli w środę 1 września. Jej rozkład jazdy dostępny jest w zakładce Rozjazdy na stronie internetowej Zarządu Transportu Metropolitalnego. Inwestycja pn. „Przebudowa infrastruktury tramwajowej wzdłuż ul. Karola Goduli w Rudzie Śląskiej” objęła m.in. modernizację ok. 2900 metrów toru pojedynczego, słupy i sieć trakcyjną, platformy przystankowe i dwie nowe mijanki. Zadanie jest elementem „Zintegrowanego Projektu modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanego przez Unię Europejską.

red

SILESIA
TRAMNEWS

Wydawca:

Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny: Waldemar Kosior

Redaktor wydania: Andrzej Zowada

Druk:

POLSKA PRESS Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

Zakończona przebudowa wagonów serii Pt

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

Zakład Usługowo Remontowy spółki Tramwaje Śląskie S.A. w Chorzowie zakończył modernizację ostatniego z serii wagonów typu Pt. W wyniku akcji przebudowanych zostało w sumie 10 wagonów.

Pierwsze wagony serii Pt trafiły do spółki Tramwaje Śląskie z Frankfurtu nad Menem w 2010 roku. Ich sprowadzenie wiązało się z planowanymi modernizacjami sieci tramwajowej w ramach projektów inwestycyjnych współfinansowanych przez Unię Europejską. Podstawową zaletą niemieckich wagonów była ich dwukierunkowość, dzięki której mogły być wykorzystywane do obsługi przebudowywanych linii, gdy nie było możliwości dojazdu do pętli. Wadą tych wagonów była ich wysoka podłoga, utrudniająca osobom starszym, niepełnosprawnym czy opiekunom dzieci w wózkach korzystanie z tramwaju.

– W ramach projektu inwestycyjnego Spółka zakupiła nowe dwukierunkowe niskopodłogowe tramwaje, dlatego mogliśmy część wagonów serii Pt przebudować, wprowadzając w nich niskopodłogowy człon środkowy. Dzięki temu wagon jest znacznie bardziej przyjazny pasażerom – wyjaśnia Jacek Kaminiarz, Dyrektor Techniczno-Eksploatacyjny. Spośród 15 wagonów serii Pt, którymi dysponuje Spółka, 10 zostało zakwalifikowanych do modernizacji, zaś pozostałe 5 zostanie w swoim pierwotnym kształcie. – W dalszym ciągu dwukierunkowe wagony są nam potrzebne i te pięć wagonów będziemy wykorzystywać głównie do obsługi przebudowywanych linii – dodaje Dyrektor Jacek Kaminiarz.

Pod koniec sierpnia Zakład Usługowo Remontowy spółki Tramwaje Śląskie S.A. w Chorzowie oddał do eksploatacji ostatni zmodernizowany wagon, oznaczony jako Ptm. Zakres modernizacji, którą wykonali pracownicy ZUR obejmował m.in.: zabudowę niskopodłogowego członu środkowego, zmianę wyglądu zewnętrznego, montaż nowego napędu z możliwością odzysku energii podczas hamowania, wymianę drzwi i foteli, zastosowanie nowego oświetlenia, systemu informacji pasażerskiej, monitoringu i emisji reklam, a także ładowarek USB umieszczonych w poręczach i ścianach bocznych. Zakład Usługowo Remontowy realizuje także drugie, niezwykle ważne dla spółki Tramwaje Śląskie zadanie, jakim jest gruntowna modernizacja wagonów serii 116Nd. Prace przy popularnych Karlikach obejmują

m.in.: wymianę napędu, instalacji elektrycznej, modernizację pulpitu motorniczego, kompleksowy remont wózków i przekładni napędowych, wymianę oświetlenia wewnętrznego i zewnętrznego, wymianę płyt drzwi wraz z napędami oraz platformą dla osób niepełnosprawnych, wymianę szyb na przyciemniane, naprawę i lakierowanie pudła, montaż nowych siedzeń pasażerskich czy zabudowę układu klimatyzacji. – Pierwszy wagon po modernizacji wyjechał na tory w lutym tego roku. Na koniec sierpnia licznik zmodernizowanych Karlików wskazuje już trzy. Ostatni z nich właśnie przechodzi testy i we wrześniu powinien trafić do obsługi linii, zaś w naszych halach trwają już prace przy modernizacji dwóch kolejnych wagonów – mówi Dyrektor Techniczno-Eksploatacyjny. Zmodernizowane wagony otrzymały nowe oznaczenie typu – 116Ndm. W planie spółki Tramwaje Śląskie S.A. jest modernizacja wszystkich 17 eksploatowanych Karlików.

Odbiory, przetargi, zmiany w organizacji ruchu

Chorzów, ul. Powstańców

Fot. Mariusz Banduch

Trwają intensywne prace przy realizacji zadań projektu inwestycyjnego spółki Tramwaje Śląskie S.A. Część prac właśnie dobiegła końca, inne wchodzą w kolejne fazy realizacji robót, kolejne zaś czekają na wyłonienie wykonawców.

Wydłużające się na skutek pandemii COVID-19 procedury, niedobór wykwalifikowanych pracowników, opóźnienia w dostawach materiałów budowlanych i trudności realizacyjne wynikające z konieczności wykonania nieprzewidzianych prac to najczęstsze przyczyny opóźnień w realizacji zadań inwestycyjnych. Takie sytuacje spotykamy na niemal każdym zadaniu. Realizacja szybsza niż pierwotnie zakładano? To wielka rzadkość, ale właśnie to jest celem zmian w organizacji ruchu tramwajów w Sosnowcu, która ma zostać wdrożona na początku września. Od 12 czerwca trwają prace modernizacyjne torowiska tramwajowego biegnącego wzdłuż ulic generała Andersa i 1 Maja w Sosnowcu. Wówczas też wprowadzono system mijankowy w ruchu tramwajów. Teraz ruch na odcinku od ronda Ludwik do skrzyżowania z ul. 11 Listopada w Dańcówce zostanie całkowicie wstrzymany. Jak deklaruje generalny wykonawca – krakowska firma TOR-KRAK – dzięki temu rozwiązaniu czas realizacji prac skróci się o około 4 miesiące. To oznacza, że torowisko powinno być całkowicie przebudowane nie później niż w październiku 2022 roku, zamiast w lutym 2023 roku. To wciąż jednak odległy termin. Znacznie bliżej zakończenia jest inwestycja w Chorzowie na ul. Powstańców. Wszystko wskazuje na to, że przed nami ostatnie dwa miesiące prac. Większość robót w zakresie tramwajowym została wykonana, ale przed mieszkańcami, a zwłaszcza kierowcami jeszcze jedno znaczące utrudnienie. W ostatnim etapie realizowane będą bowiem prace w rejonie skrzyżowania z ul. Jagiellońską, Rynkiem i „ślakiem” wjazdowo-zjazdowym z ul. Katowickiej. Tymczasowa organizacja ruchu wprowadzona została tu 23 sierpnia. Jeśli nie wydarzy się nic nadzwyczajnego, ruch tramwajów na ul. Powstańców wróci w listopadzie. Dobiega końca proces odbiorowy robót na linii tramwajowej wzdłuż ul. Goduli w Rudzie Śląskiej. Procedura odbiorowa trwa też na zadaniach na pograniczu Sosnowca i Będzina. Generalny wykonawca do 5 września ma zrealizować prace poprawkowe, wynikające z pierwszego protokołu odbiorowego. Na drugim biegunie procesu realizacyjnego też nie ma zastoju. Po wielomiesięcznych przygotowaniach i intensywnych pracach projektowych, we wrześniu planujemy ogłosić postępowania przetargowe na wykonawstwo pięciu zadań. Chodzi o budowę linii tramwajowej

wzdłuż ul. Grundmanna w Katowicach, modernizację linii tramwajowej z centrum Bytomia do pętli Stroszek, przebudowę infrastruktury torowej i ulicznej na bytomskiej ul. Piekarskiej, modernizację linii tramwajowej w Zabrzu od Zaborza do granicy z Rudą Śląską a także modernizację torowiska wzdłuż ul. Wojska Polskiego w Sosnowcu. Jeśli wszystko potoczy się prawidłowo, w pierwszym kwartale przyszłego roku rozpocznie się realizacja wszystkich tych inwestycji.

Wciąż czekamy na wyniki kontroli Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, który bada przetargi na przebudowę linii tramwajowej w centrum Dąbrowy Górniczej. To dwa zadania, dla których przetargi zostały rozstrzygnięte pod koniec czerwca, a brakującym elementem niezbędnym do podpisania umów i rozpoczęcia robót jest właśnie pozytywny wynik kontroli, która rozpoczęła się w lipcu.

Andrzej Zowada

Ruda Śląska, ul. Karola Goduli

Fot. Tramwaje Śląskie S.A.

WIADOMOŚCI Z PLACU BUDOWY

w Będzinie:

- Prace wzdłuż ul. Małobądzkiej zostały zakończone. Trwa procedura odbiorowa.

w Bytomiu:

- Wzdłuż ul. Frycza Modrzewskiego wykonawca kontynuuje budowę rusztu torowego oraz modernizuje most nad Bytomką. Realizował także prace przygotowawcze do rozpoczęcia robót w rejonie skrzyżowania z ul. Zabrzańską.

w Chorzowie:

- Na ul. 3 Maja na odcinku Składowa – Żołnierzy Września wykonawca ułożył warstwy podbudowy i przystąpił do układania płyt prefabrykowanych. Od strony ul. Katowickiej trwa montaż szyn w komorach za pomocą mas elastycznych.
- Na ul. Hajduckiej kontynuowane są prace na odcinku Wolności – Dąbrowskiego. Wykonawca przystąpił do prac na ul. BoWiD i przy budowie przystanku przy Domu Działkowca.
- Na ul. Powstańców kontynuowane są prace torowe. Od 23.08. wykonawca rozpoczął kolejny zakres prac w rejonie skrzyżowania z ul. Jagiellońską.

Chorzów, ul. 3 Maja

Chorzów, ul. Hajducka

w Dąbrowie Górniczej:

- W przetargach na wyłonienie wykonawcy prac wzdłuż ul. Sobieskiego, Królowej Jadwigi i Piłsudskiego trwa kontrola uprzednia Prezesa Urzędu Zmówień Publicznych.

w Mysłowicach:

- Generalny wykonawca przystąpił do prac demontażowych starej infrastruktury tramwajowej oraz nawierzchni jezdni ul. Bytomskiej.

Prace rozbiórkowe w Mysłowicach rozpoczęły się od tego fragmentu ul. Bytomskiej

Fot. Tramwaje Śląskie S.A.

w Rudzie Śląskiej:

- Zadanie wzdłuż ul. Goduli zostało zakończone i trwa odbiór końcowy. 1.09. planowane jest wznowienie ruchu tramwajów.

w Sosnowcu:

- Na ul. Małachowskiego wykonano asfaltowanie w rejonie skrzyżowania z ul. Mościckiego. Wykonawca oczekuje na zgodę na wejście na kolejny zakres inwestycji, co ma nastąpić w październiku.
- Na budowie nowej linii tramwajowej w Zagórzu dobiegły końca prace przy budowie pierwszej części tunelu pod ul. Braci Mieroszewskich. Trwają prace przy montażu podkładów betonowych i szyn oraz przepustów kablowych w ciągu ul. Rydza Śmigłego.
- Na zadaniu wzdłuż ulic gen. Andersa i 1 Maja na odcinku 11 Listopada - Tabelna i Wanda - Sąd wykonawca układa podkłady i montuje szyny. Rozpoczął także prace przy budowie fundamentów słupów trakcyjnych. Na początku września planowane jest całkowite wstrzymanie ruchu tramwajów od ronda Ludwik do Dańdówki.
- Prace wzdłuż ul. Będzińskiej zostały zakończone. Trwa procedura odbiorowa.

w Świętochłowicach:

- Wzdłuż ul. Chorzowskiej wykonawca skupił się na pracach od strony Rudy Śląskiej, gdzie przystąpił do układania ostatnich warstw podbudowy oraz podkładów. Ułożono ruszt torowy na wiadukcie w Lipinach.
- W przetargu na wyłonienie wykonawcy prac wzdłuż ul. Łagiewnickiej wyłoniony został wykonawca. Decyzja uprawomocni się 31.08.

Świętochłowice, ul. Chorzowska

w Zabrze:

- Prace na zadaniu wzdłuż ul. Bytomskiej zostały odebrane.
- W przetargu na wyłonienie wykonawcy prac w Mikulczycach trwają procedury przed ogłoszeniem wyniku.

Wszystkie wymienione w tekście inwestycje, związane są z Projektem pn.: „Zintegrowany Projekt modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w perspektywie UE 2014-2020.

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W ramach cyklu artykułów, który zatytułowaliśmy „Spacery po regionie”, zachęcamy do wspólnych wędrówek ścieżkami Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Są to wyprawy niezwykle - odwiedzimy interesujące miejsca i obiekty, które znajdują się blisko nas, po sąsiedzku albo nawet w naszym mieście, a dla wielu wciąż pozostają nieznane.

Od jaworu do kopalni

Rynek w Jaworznie. W głębi kościół pw. św. Wojciecha i św. Katarzyny. Na pierwszym planie - pomnik drwala

Pierwsze ślady bytności człowieka na terenach obecnego Jaworzna sięgają młodszej epoki kamienia, a badania archeologiczne na wzgórzu Grodzisko wskazują na istnienie wczesnośredniowiecznej osady. Pisane informacje o tym miejscu pochodzą już z 1229 roku, a w 1335 roku powstaje jaworznicka parafia pw. św. Wojciecha.

Miejscowość swoją nazwę wywodzi od słowiańskiej nazwy drzewa jawor, które występowało tutaj w bardzo dużej ilości. Do dzisiaj w herbie miasta widnieje jawor w otoczeniu dwóch drwali, trzymających oparte o pień drzewa siekiery. Początkowo, w XIV i XV wieku, życie mieszkańców koncentrowało się na wycince drzew oraz wydobywaniu srebra i ołowiu z galeny, a później również rudy cynku i żelaza. W połowie XVIII wieku odkryto występujące na tych terenach, zwłaszcza w obrębie dzisiejszej dzielnicy miasta - Szczakowa, niskie pokłady węgla kamiennego, który rozpoczęto wydobywać w uruchomionej w 1767 roku pierwszej polskiej kopalni węgla kamiennego. W latach 1792-1796 rozpoczęła się eksploatacja czarnego złota na większą skalę, tworząc wiele nowych zakładów wydobywczych zarówno rządowych, jak i prywatnych, które dały początek m.in. późniejszym

kopalniom „Jaworzno” i „Jan Kanty”. Dynamiczny rozwój miejscowości nastąpił wraz uruchomieniem w 1847 roku linii kolejowej oraz

Budynek Miejskiego Centrum Kultury i Sportu, w którym kiedyś mieściło się Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”

uzyskaniem w 1889 roku praw miejskich. Oprócz eksploatacji węgla, Jaworzno znane jest ze swych elektrowni. Pierwsza powstała już w 1898 roku, a te największe - w latach 1951-1979. Pod koniec XX wieku w Jaworznie funkcjonowały trzy elektrownie (Jaworzno I, II, III), co było ewenementem na skalę światową. Chłodnie kominowe są do dzisiaj charakterystycznym elementem krajobrazu miasta.

Nasz spacer po Jaworznie rozpoczynamy od jaworznickich plant, znajdujących się w granicach ulic Rzemieśniczej i Grunwaldzkiej. Na terenie byłej kopalni utworzono deptak z charakterystycznymi dla górnictwa elementami, takimi jak: ślimakowy organ urabiający kombajnu ścianowego, zestaw wąskotorowej kolejki podziemnej z lokomotywą i wagonem ustawionymi na szynach, platformę towarową oraz makieta kopalni powstała według archiwalnych zdjęć

W dawnym kamieniołomie Sadowa Góra mieści się Ośrodek Edukacji Ekologiczno-Geologicznej GEOsfera

Pomnik niepodległości postawiony w hołdzie mieszkańcom Jaworzna

Pomnik upamiętniający górników z biedaszybów

kopalni Jacek Rudolf (następnie Kościuszko). Obok deptaku rozciąga się wodny plac zabaw. Natomiast od strony ulicy Grunwaldzkiej usytuowany jest pomnik górników, obsługujących ręczny kołowrót używany w bieda szybach, które eksploatowane były nielegalnie przez mieszkańców miasta w dobie kryzysu ekonomicznego lat 30. XX wieku.

Po przejściu przez Plac Górników, obok nowoczesnego miejskiego dworca rowerowego, dotrzemy do ulicy Mickiewicza, gdzie podziwiać można starą zabudowę miasta. Warto się zatrzymać m.in. przy budynku pod numerem 4, pochodzącym z 1896 roku oraz przy budynku pod numerem 5, w którym mieści się obecnie Miejskie Centrum Kultury i Sportu. Ta charakterystyczna, neogotycka kamienica wybudowana została z czerwonej cegły elewacyjnej w 1906 roku. Dawniej swą siedzibę miało tutaj Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, o czym świadczy umieszczony w szczycie budynku symbol ptaka.

Spacer ulicą Mickiewicza doprowadzi nas do jaworznickiego Rynku. Na centralnym placu miasta znajduje się kolegiata św. Wojciecha i św. Katarzyny (dawniej św. Jana). Obecny, nowoczesny budynek kościoła zbudowany został na fundamentach dawnej świątyni, pochodzącej z 1532 roku. Obiekt został zaprojektowany przez prof. Wiktora Zina.

We wnętrzu kolegiaty zachowało się XVI-wieczne prezbiterium, z tego samego okresu pochodzi kaplica boczna kościoła. Ponadto podziwiać możemy barokowy ołtarz główny, wykonany z czarnego marmuru w XVII wieku. Na frontowej ścianie kościoła umieszczony został największy w Europie trójkątny witraż,

o powierzchni 177 m² i wysokości 18,5 metra. Jego centralną część stanowi postać św. Wojciecha. Za kościołem, od strony placu św. Wojciecha, znajduje się murowana kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena, z 1891 roku. Z kolei na pobliskim pagórku przy ulicy św. Barbary usytuowano pomnik ku czci ks. Stanisława Stojalskiego (1845-1911) – działacza ruchu ludowego, propagatora spółdzielczości rolniczej oraz redaktora pism ludowych „Wieniec” oraz „Pszczołka”.

Kolejnym punktem przechadzki po Jaworznie jest tutejszy rynek. Na trójkątnym placu znalazło się miejsce m.in. na zegar słoneczny, skwery, ławeczki oraz fontanny. Przy jednej z nich, obok nowoczesnego budynku miejskiej biblioteki, umieszczono figurę drwala, który jest symbolem miasta. Tuż obok biblioteki umiejscowiono Pomnik Niepodległości, zwany również pomnikiem legionistów. Monument przedstawia dziewięć ustawionych w pionie pocisków, upamiętniających dziewięć najważniejszych powstań i wojen, w których brali udział mieszkańcy miasta. Z jaworznickiego rynku przechodzimy do ulicy Pocztovej, gdzie znajduje się zabytkowy budynek Muzeum Miasta. Zgromadzono w nim ekspozycje związane z tradycją, kulturą i przemysłem Jaworzna. Można tu zobaczyć m.in. mieszczkańskie mieszkanie i gabinet dyrektora kopalni, wystrój wiejskiej chaty czy replikę kopalnianego chodnika. A na zakończenie naszego spaceru po śródmieściu zachęcam do zobaczenia starej zabudowy ulicy Grunwaldzkiej.

Komu wystarczy czasu i siły, powinien jeszcze udać się do oddalonego o 3 kilometry od centrum

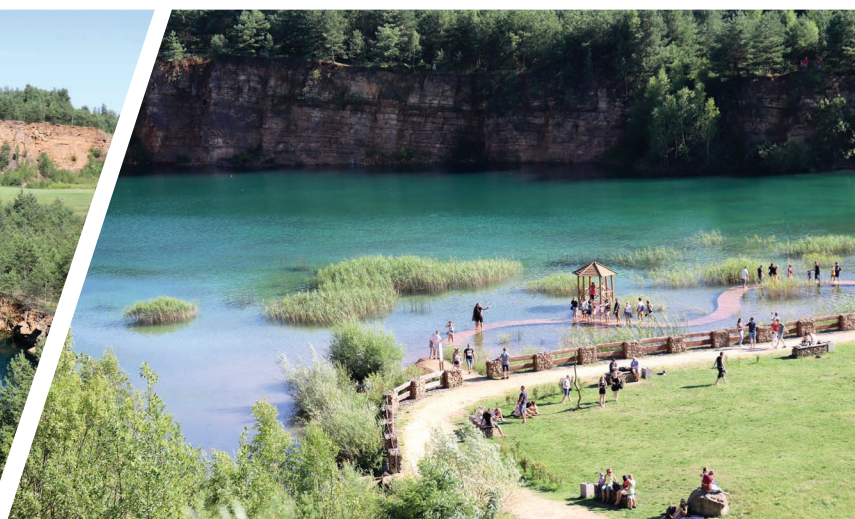
Jaworzna, nieczynnego kamieniołomu Sadowa Góra. Swoją siedzibę ma tutaj Ośrodek Edukacji Ekologiczno-Geologicznej GEOsfera. W wyniku eksploatacji wapiennego wzgórza odkryto w tym miejscu liczne skamieniałości, pofałdowania dna oraz ślady różnorodnych zjawisk geologicznych, które świadczą o intensywnej i burzliwej historii tego miejsca, sięgające 260 milionów lat. Cały teren ośrodka jest zagospodarowany m.in. ścieżkami edukacyjnymi, przyrodniczymi i rekreacyjnymi, łącznie z tętnią solankową, małym amfiteatrem, ogrodem sensorycznym oraz platformą widokową, a także budynkiem administracyjno-dydaktycznym.

Kolejnym atrakcyjnym miejscem, z którego słynie Jaworzno, jest dawny kamieniołom „Gródek”, zlokalizowany około 9 kilometrów od śródmieścia. Kamieniołom położony jest w skrzydle Niecki Wilkoszyńskiej, w zachodniej części Garbu Ciężkowickiego. Niedługo z tego terenu pozyskiwano skały węglanowe – dolomity, powstałe w okresie triasu (era mezozoiczna). Atrakcją nieczynnego kamieniołomu są tzw. Malediwy, czyli dwa duże zbiorniki - Orka i Wydra, mające charakterystyczne, turkusowe zabarwienie. Wynika ono z obecności węglanu wapnia, z którego zbudowane są złoża wydobywanego dolomitu. To właśnie ten kolor przypomina odwiedzającym archipelag Malediwy na Oceanie Indyjskim. Wokół zbiornika utworzono ogród botaniczny - arboretum dendrologiczne „Park Gródek”, a nad zbiornikiem ustawiono pomosty dla miłośników przyrody.

Tekst i zdjęcia: Adam Lapski
Przewodnik turystyczny

Zbiornik Orka

Zbiornik Wydra

Tegoroczna Blues Bana zagra w Internecie

Po wymuszonej przerwie w roku ubiegłym, tegoroczna Blues Bana – Bytomski Tramwaj Bluesowy odbędzie się, choć w formie odmiennej od tradycyjnej. Pierwszy raz w ośmioletniej historii tego projektu muzycy zagrają bez zgromadzonej publiczności, a koncert z wnętrza tramwaju transmitowany będzie w Internecie. Wszystko to już w sobotę 4 września od 9:00.

W 2020 roku obostrzenia związane z pandemią COVID-19 storpedowały większość festiwali, koncertów i innych wydarzeń gromadzących publiczność. Nie ominęło to realizowanej od 2013 roku akcji Blues Bana – Bytomski Tramwaj Bluesowy, który niestety na tory nie wyjechał. – Nie chcieliśmy, żeby ta sytuacja się powtórzyła, a nikt nie wiedział, jak będą wyglądać przepisy i obostrzenia we wrześniu 2021 roku. Dlatego odpowiednio wcześniej podjęliśmy decyzję, że bez względu na wszystko Blues Bana odbędzie się w przemodelowanej formie ze streamingiem w Internecie – mówi pomysłodawca i organizator wydarzenia Krzysztof Wydro. Oczywiście, wyzwanie nie jest łatwe. W założeniu zadaniem tramwaju jest bezpieczne i komfortowe przewiezienie pasażerów do celu ich podróży, nie zaś organizacja koncertów. – Pewną trudnością jest już samo dostosowanie wagonu do bezpiecznego przewozu instrumentów i urządzeń towarzyszących, nie mówiąc już o muzykach, w dodatku grających w czasie jazdy. Dodatkowym wyzwaniem jest przeprowadzenie internetowej transmisji z koncertu w jadącym tramwaju – zauważa Andrzej Zowada, rzecznik spółki Tramwaje Śląskie S.A. Tak jednak tegoroczna Blues Bana ma wyglądać – muzycy wystąpią w tramwaju jadącym przez kilka śląskich miast, a transmisję będzie można śledzić przez Internet.

W ostatnich edycjach Blues Bana jeździła krótka pętla w śródmieściu Bytomia. Tym razem pętla będzie znacznie większa, bo Bytomski Tramwaj Bluesowy wyjedzie z Bytomia, przejedzie przez Chorzów do Katowic skąd uda się przez Świętochłowice z powrotem do Bytomia. Inna będzie trasa, inny będzie też wagon. W tegorocznej edycji poczeiwą starą eNkę zastąpi Skarbek – trzyczłonowy wagon z niskopodłogową częścią środkową pozwoli na rozmieszczenie sprzętu i muzyków tak, by kamery mogły z góry śledzić ich poczynania. – Cały pierwszy człon tramwaju naszpikowany będzie kablami, mikserami i serwerami, które potrzebne będą do przetworzenia i wypuszczenia w świat muzycznego przekazu. Profesjonalnym przeprowadzeniem transmisji streamingowej zajmą się specjaliści z Bytomskiego Centrum Kultury, dla których będzie to z pewnością kolejne ciekawe doświadczenie – znani są bowiem z wielu nietypowych realizacji – mówi Krzysztof Wydro. To właśnie dzięki zaangażowaniu współczesnej techniki ósmą edycję

Blues Bany będzie można oglądać w serwisie YouTube w kanale BECEK Bytomskie Centrum Kultury. Początek transmisji z Bytomskiego Tramwaju Bluesowego w sobotę 4 września o 9:00. – W muzyczną podróż zabiorą nas muzycy, którzy zaprezentują ciekawy nie tylko bluesowy repertuar, a całość okraśni komentarzem nasz lektor. I choć ogranicza nas rozmiar tramwaju znajdzie się miejsce na wiele ciekawych instrumentów takich jak: bongosy, cajon, akordeon znany na Śląsku bardziej jako cyja, harmonijka ustna i oczywiście gitary. W tym roku postanowiliśmy skupić się na „słowie”, więc na pewno nie zabraknie uzdolnionych wokalistek i wokalistów. Mogę zdradzić tylko, że zapowiada się naprawdę znakomity skład i to nie jeden – mówi współorganizatorka koncertu Aleksandra Bubniak. – Zapraszamy wszystkich do włączenia transmisji mając jednocześnie wielką nadzieję, że za rok będziemy mogli się spotkać osobiście i bawić się bluesem w banie już tradycyjnie wraz z publicznością na placu Sikorskiego w Bytomiu – dodaje Andrzej Zowada. Tegoroczną Blues Banę patronatem objęli Prezydenci Bytomia, Chorzowa, Katowic i Świętochłowic, a współorganizatorem jest spółka Tramwaje Śląskie S.A.

red

Liczymy się dla Polski

**Narodowy Spis Powszechny
Ludności i Mieszkań 2021**

Tylko do 30 września 2021 r.

Ustawowa gwarancja ochrony Twoich danych

Przypominamy, że na każdym mieszkańcu Polski spoczywa obowiązek, by wziąć udział w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021. Spis trwa do 30 września 2021 roku, ale nie warto czekać do ostatniej chwili.

Najdogodniejszą i obowiązkową formą udziału w spisie pozostaje samospis. Można go wykonać o każdej porze na dowolnym urządzeniu mobilnym podłączonym do internetu, w domu lub gminnym punkcie spisowym. Obowiązku spisowego można dopełnić drogą internetową lub telefoniczną do momentu aż skontaktuje się z nami rachmistrz spisowy. Jeśli rachmistrz zadzwoni lub odwiedzi nas w domu, zgodnie z ustawą o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań (art. 17a ust. 1-3) nie możemy odmówić mu przekazania danych.

Przypominamy, że rachmistrz dzwoni z numeru 22 828 88 88 lub z numeru infolinii spisowej 22 279 99 99. Zawsze możemy sprawdzić tożsamość rachmistrza, niezależnie czy zadzwoni czy zapuka do naszych drzwi.

Udział w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021 jest obowiązkowy. Odmowa udziału w spisie powszechnym wiąże się z możliwością nałożenia kary grzywny przez sąd, co jest ujęte w art. 57 ustawy o statystyce publicznej. **Informacje na temat spisu dostępne są na stronie internetowej spis.gov.pl oraz pod numerem infolinii +48 22 279 99 99.**

Na jakie pytania trzeba odpowiedzieć?

Na początku każdy biorący udział w spisie zobowiązany jest do podania swoich najważniejszych danych osobowych takich jak imię, nazwisko, płeć, data urodzenia i numer PESEL.

W następnej kolejności pytania dotyczą adresu zamieszkania, tego jak długo mieszkamy pod tym adresem, a także czy adres ten jest stały, czy tymczasowy. Pytani będziemy również o wszystkie inne osoby, które razem z nami mieszkają pod wskazanym adresem 31 marca 2021 o godzinie 24:00, a także osoby, które były wówczas zameldowane pod tym adresem, lecz przebywały za granicą.

W dalszej części kwestionariusza znajdują się coraz bardziej szczegółowe pytania. Pytani będziemy o relacje rodzinne wszystkich mieszkańców w naszym miejscu zamieszkania (rodzice, małżonek lub partner/partnerka), status własnościowy mieszkania, jego powierzchnię, wiek, podłączone media, źródła ogrzewania.

Pojawiają się również dość szczegółowe pytania dotyczące naszej osoby: o status cywilny, życie w nieformalnym związku, migrację, wykształcenie, narodowość, język, wyznanie, stan zdrowia oraz naszą aktywność zawodową.

**PAMIĘTAJ, KAŻDY
RACHMISTRZ
LEGITYMUJE SIĘ
OFICJALNYM
IDENTYFIKATOREM.**

Udział w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021 jest obowiązkowy.

**Liczymy się
DLA POLSKI!**

GUS | NSP 2021

Drodzy Pasażerowie! Zwykle spotykamy się na trasie, gdy za pulpitem tramwaju staram się dowieźć Państwa bezpiecznie i punktualnie do celu podróży. W tramwaju widzieliśmy się nieraz – i mogły się między nami pojawić pewne nieporozumienia. Dlaczego tak było – i co zrobić, aby ich uniknąć? Jak bezpiecznie i wygodnie odbyć podróż tramwajem...? Aby choć w części odpowiedzieć na te pytania udzielono mi fragmentu łamów „Silesia Tram News”. Zatem – uwaga, odjazd!

**widziane
zza pulpitu**

Witaj szkoło!

Kiedy dni coraz krótsze, a poranki i wieczory coraz chłodniejsze, to znak, że większa część lata już za nami. Czas wakacji dobiega końca a na horyzoncie wyraźnie widać już szkołę. Letnie przyjemności odchodzą w zapomnienie. Wyprawy w nieznane miejsca, wędrowki po lesie, słoneczne kąpiele już za nami. Można utyskiwać, że wszystko co najlepsze w tym roku już za nami. Ale czy na pewno? Czyżby nie czekały na nas inne ciekawe przygody? Nic podobnego!

Pamiętam, że kiedy chodziłem do szkoły, nie zawsze koniec letniej kankuły nastrojał optymistycznie. Głowa była pełna wspomnień z wakacyjnych wojaży i trudno było pomieścić w niej napływający materiał, szczególnie w pierwszych dniach nauki.

Tak było kiedyś. Dzisiaj w dobie ciągle panującej pandemii koronawirusa nie zawsze mamy możliwość chodzenia do szkoły. Nauka zdalna stała się codziennością. Przez długi czas można było nie wychodzić z domu,

For: pixels.com

izolacja była koniecznością, a do lekcji można było zasiąść w kapciach. Uczniowska sielanka? Prawda okazała się zupełnie inna.

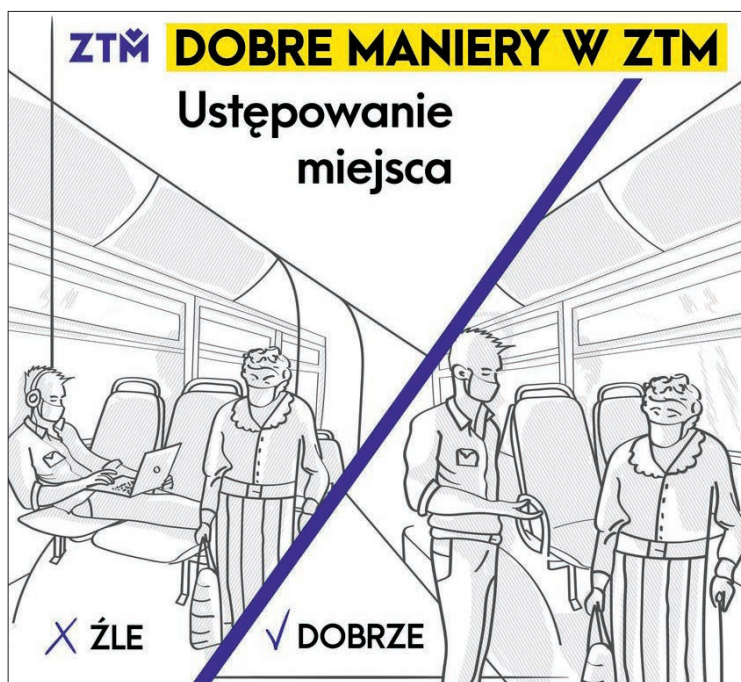
Żyjąc wśród wszechobecnej elektroniki, korzystając z portali społecznościowych wreszcie zauważyliśmy, że czegoś nam brak. Brak nam przyjaciół, kolegów, koleżanek spotykanych na co dzień. Tych, z którymi razem czekaliśmy na tramwaj czy też zajmowaliśmy miejsce w szkolnej ławie. Teraz to wszystko staje się ponownie możliwe. Wraca przywilej chodzenia do szkoły. Często również jeżdżenia do niej środkami komunikacji zbiorowej.

Pamiętamy tłumy uczniów wypatrujących na przystanku „swojego” tramwaju. Znamy ten gwar tramwaju wypełnionego uczniami – charakterystyczne przegadywania, śmiechy, często też utyskiwania pod adresem szkoły. Wierzmy, że to wróci. My, motorniczowie, jesteśmy przygotowani do zabrania Was na pokłady naszych wagonów, po to byście mogli bezpiecznie dotrzeć do szkoły.

Pamiętajcie jednak, że podczas przejazdu tramwajem nie można dać się ponieść emocjom. Nie warto podnosić swojej wartości w oczach znajomych poprzez trzymanie nóg na fotelach, czy też innych elementach do tego nie przeznaczonych. Prezentacja siły mięśni, skutkująca liczbą podciągnięć na uchwytach i poręczach niechaj zostanie w pomieszczeniach siłowni. Zajmując miejsce w tramwaju pamiętajmy, by ustąpić miejsca osobom starszym, niepełnosprawnym, kobietom w ciąży. Wreszcie nie zapomnijmy, że używanie maseczki zasłaniającej usta i nos to ciągle nasz obowiązek, a wchodząc do tramwaju należy zdjąć z pleców tornister.

Przypominamy też, że młodzież zamieszkująca na terenie GZM może do ukończenia szesnastego roku życia korzystać z bezpłatnego przejazdu środkami komunikacji miejskiej. Trzeba jednak posiadać spersonalizowaną kartę ŚKUP, by można było zakodować na niej wspomnianą stuprocentową ulgę. Już teraz nie możemy się Was doczekać. Wracajcie bezpiecznie z wakacji i przyjdźcie na przystanki, by w podróż do szkoły udać się z nami tramwajem.

Motorniczy

Walczymy o czyste powietrze

Metropolia, we współpracy z zainteresowanymi gminami, będzie realizować program STOP SMOG. Celem jest wymiana starych źródeł ciepła oraz termomodernizacja domów jednorodzinnych.

Chcemy wykorzystać swe ustawowe kompetencje i wesprzeć gminy w realizacji programu STOP SMOG – wyjaśnia Henryk Boreczyk, wiceprzewodniczący Zarządu Metropolii GZM. – Razem z gminnymi samorządami możemy efektywniej przezwyciężać problem, który dotyka nas wszystkich. Wspólnie będziemy wspierać mieszkańców, których sytuacja materialna nie pozwala na wymianę źródeł ciepła i termomodernizację budynków – dodaje Henryk Boreczyk.

Zainteresowanie realizacją projektu wyraziło 15 gmin: Będzin (20 budynków), Bieruń (20), Bobrowniki (50), Dąbrowa Górnicza (20), Gierałtów (30), Gliwice (20), Katowice (25), Knurów (20), Mikołów (30), Mysłowice (20), Siewierz (20), Sośnicowice (20), Tarnowskie Góry (20), Tychy (20), Zabrze (20). Łącznie projekt obejmie 355 budynków.

Według szacunków koszt realizacji projektu, który ma potrwać do 2025 roku, wyniesie około 18,8 mln zł. W tej kwocie około 13,1 mln zł ma pochodzić z budżetu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, około 2,8 mln zł dołoży Metropolia GZM, około 2,9 mln zł pochodzić będzie z 15 gmin zainteresowanych udziałem w projekcie.

– Podczas realizacji projektu STOP SMOG Metropolia będzie odpowiedzialna za m.in. zawarcie porozumienia z NFOŚiGW, prowadzenie budżetu, doradztwo techniczne oraz przeprowadzenie prac budowlanych dotyczących realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych. Zadaniem gmin będzie nabór i weryfikacja wniosków mieszkańców, wspólna z GZM promocja działań. Samorządy lokalne będą także kontrolować utrzymanie trwałości projektu po zakończeniu prac budowlanych.

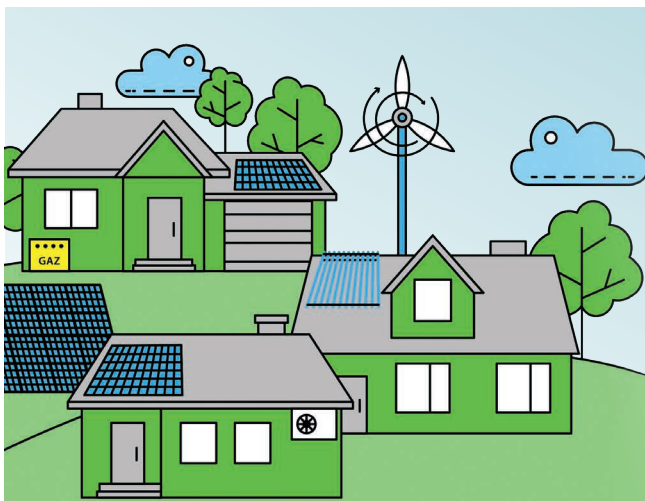
Program STOP SMOG daje możliwości pozyskania środków finansowych na termomodernizację prywatnych budynków jednorodzinnych, należących do osób o niskich dochodach, wraz z wymianą nieekologicznego źródła ciepła, przyłączeniem budynku do sieci gazowej lub ciepłowniczej.

Program określa progi dochodowe osób, które mogą korzystać z dofinansowania lub pożyczki na odpowiednim poziomie.

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia dysponuje już mechanizmem wsparcia gmin w walce z niską emisją. W ubiegłym roku powstał „Program działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji”. Jego głównym celem jest zmniejszenie szkodliwej niskiej emisji do powietrza na obszarze 41 gmin członkowskich.

Źródło: www.metropoliagzm.pl

Celem program SMOG STOP jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń i poprawa jakości powietrza oraz poprawa efektywności energetycznej budynków poprzez realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych na rzecz najmniej zamożnych gospodarstw domowych w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, w tym w szczególności tych, których członkami są osoby mające prawo do korzystania ze świadczeń pieniężnych na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Zakres programu:

- Wymiana lub likwidacja wysokoemisyjnych źródeł ciepła na niskoemisyjne
- Termomodernizacja
- Podłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej
- Zapewnienie budynkom dostępu do energii z instalacji OZE
- Zmniejszenie zapotrzebowania budynków mieszkalnych jednorodzinnych na energię dostarczaną na potrzeby ich ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej

Tramwajem przez świat

W poprzednim wydaniu miesięcznika zamieściliśmy zdjęcie tramwaju we Florencji.

Zachęcamy do dalszego udziału w naszej zabawie i do rozwiązania kolejnej fotograficznej zagadki. Wśród tych, którzy wykażą się spostrzegawczością i wiedzą, rozlosowane zostaną nagrody ufundowane przez spółkę Tramwaje Śląskie S.A. Z laureatem z poprzedniego numeru skontaktujemy się osobiście.

Odpowiedzi prosimy nadsyłać do 15 września na adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów lub na adres: biuro@agencjamedial.pl

Florencja, Włochy

Gdzie wykonano to zdjęcie?
Należy podać kraj i miasto

Zdjęcie: Michael Russel

Krzyżówka panoramiczna

Kamień szlachetny	▼	Ryba latająca	▼	Początek biegu	▼	Entuzjasta, sympatyk	▼	Minerał na ultramarynę	▼	Manti
Konwersacja						... Farrow, aktorka				Ukochany Izoldy
Dawne porwanie panny	▶			Talizman	▶					
				Ikrzak	▼					
Szczelina							Miara gruntów	▶		
							Utwór kabaretowy			
▶					Chłodna pora roku	▶			Pod plastrem	
Majster	▶				▼	Szałom, żydowski pisarz				
Na śmieci										
▶			Eseista	▶						
Na głowie daw. zwycięzcy		Złudzenie	▶			Składnik lutu	▶			
▶				Jadalny, to maron	▶					

Litery w kolorowych kratkach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

Wśród czytelników, którzy nadeślą prawidłowe rozwiązania do 15 września na adres wydawcy rozlosujemy nagrody rzeczowe. Z laureatem z poprzedniego numeru skontaktujemy się osobiście.

Adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów.

Rozwiązania można przysyłać pocztą elektroniczną (na adres: biuro@agencjamedial.pl).

Uwaga: oprócz adresu nadawcy należy podać numer telefonu kontaktowego.